פרשת מקץ – שיחה ב

לקוטי שיחות חלק ג – עמודים 822–819

א. אין אָנהויב פ׳ מקץ דערציילט די תורה באריכות וועגן די צוויי חלומות פון פרעה — וועגן דעם חלום מיט די פרות און דעם חלום מיט די שבלים; עס ווערט אויך דערציילט וועגן דעם פתרון (באַשייד) וואָס יוסף האָט געגעבן די חלומות, אַז זיי זיינען אַ רמז אויף די יאָרן פון זאַטקייט און אויף די הונגער־יאָרן.

צוליב וואָס דערציילט די תורה, און נאָך מיט אַזאַ אַריכות, די אַלע איינצלהייטן פון פרעה׳ס חלומות? דער עיקר איז דאָך נוגע צו וויסן אַז יוסף האָט פון פאַראויס מודיע געווען פרעה׳ן וועגן די זיבן שני שבע און די זיבן שני רעב, וואָס דורך דעם איז יוסף געוואָרן אַ משנה למלך אין מצרים — וואָס איז אָבער דער אונטערשייד צי דאָס איז געקומען דורך חלומות, צי דורך אַן אַנדער וועג? און אויב אַפילו די תורה וויל אונז שוין יאָ דערציילן אַז חלומות פון פרעה האָבן עס גורם געווען אַז יוסף זאָל ווערן אַ משנה למלך אין מצרים, האָט דאָך דאָס געקענט דערציילט ווערן בקיצור, אַז פרעה׳ס חלומות האָט קיינער, אויסער יוסף׳ן, ניט געקענט פותר זיין, און אַז זייער פתרון איז געווען: שבע שני שבע און שבע שני רעב. וואָס איז אונז נוגע צו וויסן די אַלע פרטים וואָס אַ גוי האָט געזען אין חלום?

איז דער ענטפער אויף דעם: דער המשך פון די ענינים אין תורה דערציילט, אַז דאָס וואָס מ׳האָט פרעה׳ן מודיע געווען וועגן די שני שבע און שני רעב דורך חלומות, קומט עס אַלס מסובב, דאָס איז דערפאַר ווייל אַזוי איז עס געווען פריער ביי יוסף׳ן: אים האָט מען מלמעלה מודיע געווען, וועגן זיינע זאַכן, דורך חלומות. ווי עס ווערט דערציילט אין דער פריערדיקער סדרה. פאַרוואָס איז עס אַזוי געווען ביי פרעה? ווייל יוסף הצדיק איז געווען אַ נשמה כללית, און ער האָט ממשיך געווען אין וועלט אַלע ענינים פון יעקב אבינו [1]. איז וויבאַלד אַז יוסף איז „צדיק יסוד עולם״, אַלע השפעות אין וועלט דאַרפן דורכגיין דורך אים, איז פונקט ווי ביי אים איז דאַן געווען דער סדר פון מגלה זיין ענינים מלמעלה דורך חלומות, איז אָט־דער סדר איינגעשטעלט געוואָרן אין דער גאַנצער וועלט, ביז אַז ווען עס האָט געדאַרפט אָנקומען אַ ידיעה אַפילו צו פרעה מלך מצרים, „מושל בכיפה״ (דער מושל אויף דער גאַנצער וועלט) [2], איז דאָס אויך געווען דורך אַ חלום.

דאָס איז אַ הוראה עיקרית אין אונזער עבודה: בשעת אַ איד טרעפט אָן אין וועלט אויף נסיונות פון שעד־לעכע הנחות און תאוות, דאַרף ער וויסן אַז דאָס שטאַמט פון אים, פון דעם אידן. ניט ווי די וואָס מיינען אַז מ׳דאַרף נאָכגיין נאָך וועלט; אויך ניט ווי די וואָס זאָגן, אַז בכדי צו קענען מקיים זיין תורה און מצוות מוז מען זיך צופאַסן צו וועלט. נאָר אדרבה, די מציאות פון וועלט איז אָפּהענגיק פון אַ אידן: צוליב דעם וואָס ביי אים לייגט זיך אָפּ אַ געוויסע הנחה אָדער אים ווילט זיך עפּעס אַ תאווה, זיינען די זעלבע ענינים פאַראַן אויך אין וועלט. נאָר ווי זיי קומען בעולם („עולם״ פון לשון העלם), פילט זיך ניט אין זיי זייער מקור, און זיי קומען צו דעם אידן, כאילו ווי פון זיך אַליין, און זיי שלעפּן אים ער זאָל זיי נאָכגיין. אָבער וויבאַלד אַז אין דער אמת׳ן קומען זיי דאָך פון דעם אידן, איז דורך דעם וואָס ער וועט ביי זיך אומבייטן זיינע ניט־גוטע הנחות און תאוות אויף גוטע, וועלן זיי אומגע־ביטן ווערן אויך אין וועלט.

נאָך מערער: אַפילו אין אַ פאַל אַז מען קען ניט זאָגן אַז די נסיונות שטאַמען פון דעם אידן, ווייל ער איז ריין פון אָט־די הנחות און תאוות אַפילו אין דקות, קומען זיי, יעדנ־פאַלס, צוליב אים — וואָרום די גאַנ־צע בריאה איז דאָך צוליב אידן, „בשביל ישראל שנקראו ראשית״ [3] — אַז ער זאָל ביישטיין דעם נסיון. און בשעת ער וועט ביי זיך אַרויס־רופן די שטאַרקייט ניט צו נתפעל ווערן, וועט דאַן אָנטפּלעקט ווערן, אַז דער גאַנצער נסיון איז בלויז אַ דמיונות׳דיקע זאַך, ווייל די גאַנ־צע איינשטעלונג אין וועלט איז אָפּ־הענגיק פון דעם אידנס איינשטע־לונג אין זיינע ענינים.

---

1) ראה ביאורי הזהר ר״פ ויחי (ל, א ואילך). אוה״ת ד״ה בן פורת יוסף (שפו, א) ובכ״מ. ועייג״כ להלן פ׳ ויחי.

2) ראה תרגום שני למג״א בתחילתו.

3) אותיות דרע״ק אות ב. סדר רבה דבראשית ד. ויק״ר פל״ו, ד. תנחומא — באבער — ג. רש״י ורמב״ן בראשית א, א.

ב. הגם אַז די חלומות פרעה זיי־נען פאַראורזאַכט געוואָרן פון די חלומות יוסף, זיינען זיי אָבער קעגנ־געזעצטע לויט זייער מהות: די חלו־מות יוסף זיינען אין קדושה און חלומות פרעה — אין לעומת זה. דעריבער געפינען מיר צווישן זיי כמה חילוקים אין דעם סדר און אין די פרטים פון די חלומות [4].

(א) חלומות יוסף הויבן זיך אָן באַלד מיט עבודה — „מאלמים אלו־מים״. דאַקעגן אין די חלומות פרעה ווערט גאָרניט גערעדט וועגן עבודה. דער טעם אויף דעם: די השפעות דקדושה, וויבאַלד זיי ווערן נמשך פון דעם אויבערשטן צו אידן (און דער אויבערשטער איז דאָך שלם בתכלית, און ער אַליין איז זיין תכלית; אויך אַ נשמה, וואָס איז אַ חלק אלקה ממעל ממש [5]. איז איר תכלית אין איר אַליין און ניט אין עפּעס אַנדערש, וואָס דערפאַר איז אויך די השפעות) זיינען זיי בתכלית השלימות והטוב, און דעריבער מוזן זיי קומען דוקא דורך עבודה, בכדי עס זאָל ניט זיין קיין נהמא דכיסופא, וואָס דאַן איז עס ניט תכלית הטוב. אַנדערש איז אָבער אין לעומת זה, אין קליפה, וואָס אין איר אַליין איז ניטאָ קיין שום תכלית, איר גאַנצע מציאות איז אַ טפל צוליב עפּעס אַנ־דערש, במילא דאַרף אויך צוליב אירע השפעות ניט זיין די שלימות פון עבודה, נאָר זיי ווערן נשפע „חנם״, ווייל זיי זיינען סיווי ניט קיין מציאות.

(ב) חלומות יוסף זיינען אין אַ

---

4) ראה בכ״ז גם לעיל פ׳ וישב ובהמצוין שם.

5) תניא רפ״ב.

סדר פון „מעלין בקודש": עס הויבט זיך אן מיט „שבלים", איינציקע זאנגען וואס זיינען נפרדים איינער פון צווייטן, און פון זיי ווערן צונויפגעבונדן „אלומים" — פון די דברים נפרדים ווערט אן ענין פון אחדות (אין ערשטן חלום); ביז מען קומט צו צו עניני שמים (שמש ירח וכוכבים — אין צווייטן חלום). אויך כפשוטו, אין גשמיות, זיינען „אלומים" טייערער פון „שבלים", און אבנים טובות ומרגליות, וואס זייער ליכטיקייט נעמט זיך פון די כוכבים[6], ווייזן אויף א סך א גרעסערער עשירות ווי די „אלומים". מה שאין כן די חלומות פרעה איז אין זיי דער סדר פון „פוחת והולך": דער ערשטער חלום איז וועגן „פרות" — סוג החי, און דער צווייטער חלום איז וועגן „שבלים", וואס זיינען א נידעריקערער סוג — צומח. נאך מער ווערט עס בולט נעמענדיק אין אכט, אז על פי הסדר בטבע דארף זיין דער סדר: פריער שבלים און שפעטער פרות, ווייל פרות „בריאות בשר" און פרות „דקות בשר", וועגן וועלכע דער ערשטער חלום רעדט, זיינען זיי אפהענגיק פון זייער שפייז, פון די שבלים, צי זיי זיינען „בריאות" אדער „דקות". האט דאך דער צווייטער חלום געדארפט זיין פריער. אבער ווייל אין לעומת זה איז דער סדר פון „פוחת והולך", דערפאר זיינען די חלומות פון פרעה געווען אין א פארקערטן סדר.

און אויך אין יעדן חלום פון פרעה, איז געווען פוחת והולך: פריער האט ער געזען „שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר" און דערנאך „רעות מראה ודקות בשר"; שבלים „בריאות וטבות" און נאכדעם „דקות ושדופות קדים". און וואס נאך מער: אויף אזויפיל ווערט אין קליפה וואס אמאל אלץ מער געמינערט דער טוב און יפה, ביז אז די פרות און שבלים יפות און טובות ווערן אינגאנצן אויפגעגעסן („ותבלענה") פון די פרות און שבלים רעות און דקות.

אויך אין דעם פתרון און דעם קיום פון די חלומות איז געווען דער זעלבער סדר: פריער זיינען געווען די שני שבע און דאן די שני רעב — „פוחת והולך" — און אויף אזויפיל, אז „לא יודע השבע בארץ מפני הרעב ההוא", די פריערדיקע זאטקייט איז ניט געווען קענטיק צוליב דעם שפעטערדיקן הונגער. (דאס וואס נאך די שני רעב זיינען ווידער געווען שני שבע — איז עס שוין ניט געווען דערמאנט אין די חלומות פרעה, דאס האט שוין צו פרעה ניט באלאנגט, די ברכה פון די שפעטערדיקע זאטע יארן איז שוין געקומען דורך ברכת יעקב).

ג. און אין דעם באשטייט דער חילוק צווישן קדושה און לעומת זה. קדושה האט א קיום נצחי און שטייט ניט אין קיין שינויים. די שינויים פון קדושה דארפן זיין נאר אין אן אופן פון הוספה און עליות — „מעלין בקודש", „ילכו מחיל אל חיל" — און וויבאלד אז זיי זיינען אלעמאל נאר למעליותא, זיינען זיי באמת ניט קיין שינויים. (נאכמער — אפילו דאס וואס בפועל איז דא א מאל ירידות ביי א אידן, ועוד — דאס וואס אין כנסת ישראל (ספירת המלכות) זיינען פאראן ירידות (לפעמים

6) לקו״ת ראה ד״ה ושמתי כדכד.

עולה ולפעמים יורדת)[7] זיינען עס ניט קיין שינויים בהחלט, וויבאלד דער רצון פון א אידן אפילו דא למטה[8] איז דאך אלעמאל דער זעלבער רצון, ועוד, ער איז אלעמאל באמנה אתו[9] — מקיים זיין תורה ומצוות ולהעלות בקודש. ועל אחת כמה וכמה בספירת המלכות, איז דאך אלעמאל די כוונה אין די ירידות צוליב דעם תכלית העלי׳ וואס וועט זיין שפעטער — „מנוחה לחיי העולמים" — איז דאך „במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא", זיינען די אלע ירידות, בפנימיות ניט קיין שינויים, נאר אדרבה, „מנוחה" — היפך השינוי, ווי דער רצון און כוונה וואס שטייט אין זיי).

אבער אין קליפה איז א סדר פון שינויים, און אין אן אופן פון „פוחת והולך". דער טעם אויף דעם איז, ווי געזאגט, ווייל קליפה איז ניט קיין מציאות פאר זיך, איר גאנצע פארהאנענקייט איז נאר בכדי צו אויספרובירן דעם מענטשן און ארויסרופן ביי אים טיפערע כוחות פון קדושה. און וואס מער דער מענטש שטארקט זיך און ווערט נתעלה אין זיין עבודה, אלץ ווייניקער דארף ער אנקומען צו דעם נסיון, און במילא ווערט אויך די מציאות פון קליפה אלץ שוואכער, „פוחת והולך", כמאמר רז״ל[10]: „כשזה קם זה נופל".

דאס איז אויך דער כללות החילוק צווישן די פרי החג, וואס זיינען „כנגד שבעים אומות"[11], זיינען זיי „מתמעטין והולכין"[12], זיי ווערן וואס אמאל ווינציקער — און צווישן די נרות חנוכה, קדושה, וואו ס׳איז דער סדר פון „מוסיף והולך", „מעלין בקודש".

ד. די הוראה דערפון אין עבודה איז: בשעת א מענטשן פאלט אריין א געדאנק, אז ער וועט קענען האבן געוויסע השפעות אן עבודה, מיינענדיק, אז צוליב געוויסע סיבות וועט ער באקומען די השפעות אויך ווען ער וועט ניט הארעווען — זאל ער וויסן אז דער געדאנק קומט פון נפש הבהמית, פון לעומת זה, וואס דארט איז ניט מוכרח קיין עבודה; ער דארף אויך וויסן אז די השפעה וועלכע ער מיינט צו באקומען אויף אזא אופן, איז זי, ווי יעדער מציאות פון לעומת זה, „פוחת והולך", ביז עס בלייבט פון איר גארניט[13]). און לאידך גיסא: ווען ער וועט הארעווען אין עבודה, קען ער זיין זיכער אז „יגעת ומצאת", מ׳וועט אים מלמעלה געבן א מציאה, נאך מער ווי לויט זיין עבודה, און וואס ווייטער אלץ מערער — „מעלין בקודש".

(משיחת ש״פ וישב תש״כ)

7) הוספות לתו״א (קיח, א).
8) משא״כ בקליפה דרק בשרשן — לשם שמים נתכוונו (לקו״ת חוקת סב, א).
9) רמב״ם הל׳ גירושין ספ״ב.
10) רש״י בראשית כה, כג. תניא פי״ג.

11) סוכה נה, ב. הובא ברש״י במדבר כט, יח.
12) סוכה מז, א. רש״י שם.
13) ראה קונטרס ומעין סוף מאמר ד.